

บทที่ 2

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องได้แก่ สารสนเทศสารสนเทศทางการเกษตร ความต้องการสารสนเทศ การศึกษาการใช้สารสนเทศ เกษตรกรอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การจัดบริการสารสนเทศทางการเกษตรของอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดมีดังนี้

สารสนเทศ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสารสนเทศไว้ดังนี้

สารสนเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ที่ผ่านกระบวนการประมวลผล มีการถ่ายทอดและบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทปคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการถ่ายทอดในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คำพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับสารได้ทราบ (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2543 : 6)

สารสนเทศ คือ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ รูปแบบต่าง ๆ ที่มีการบันทึก ประมวล หรือดำเนินการด้วยวิธีใด ๆ และสามารถนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม (มาลี ล้ำสกุล, 2547: 5)

สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสาร ข้อมูลนาาประการ ความรู้ ความรู้สึนึกคิด ข้อเท็จจริง ประสบการณ์ รวมถึงจินตนาการของมนุษย์ ซึ่งมีการจัดการแล้วบันทึกลงในสื่อ หรือวัสดุสารสนเทศรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และมีการถ่ายทอดเผยแพร่อย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ (บุญยืน จันทร์สว่าง, 2548: 1)

สารสนเทศ คือ ความรู้ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งมีการบันทึกและจัดการตามหลักวิชาการ เพื่อเผยแพร่และเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในส่วนบุคคลและสังคม (สอองศรี พรสุวรรณ, ม.ป.ป.: 43)

Madden (2000 : 344) ได้สรุปความหมายของสารสนเทศไว้ว่า สารสนเทศคือข้อมูลหรือความรู้ที่ถูกจัดเก็บไว้ในหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำส่งไปยังผู้รับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อข้อความและให้ข้อมูล เวลาและปัจจัยทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการประมวลผลและตีความ

สารสนเทศ การเพิ่มคุณค่าสารสนเทศทำได้โดยการเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยน

สารสนเทศ คือ ข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย ความหมายขึ้นอยู่กับบริบทที่นำมาใช้ ในแง่พลวัต หมายถึง ข้อความที่ใช้สื่อสารหรือการแสดงออก ข้อความที่เฉพาะเจาะจงจะให้ข้อมูลได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังหมายถึงข้อเท็จจริงทั้งหมด บทสรุป แนวคิด งานสร้างสรรค์ จากสติปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ ที่ถูกสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Reitz, n.d.)

- จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เรื่องราว ที่ผ่านการประมวลผลและบันทึกอยู่ในสื่อรูปแบบต่าง ได้แก่ หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทปคอมพิวเตอร์ ฯลฯ โดยมีการเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้ทราบและใช้ประโยชน์

สารสนเทศทางการเกษตร

ในส่วนนี้กล่าวถึงแหล่งสารสนเทศทางการเกษตร ประเภทของสารสนเทศทางการเกษตร การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศทางการเกษตร สื่อและกิจกรรมที่ใช้นำเสนอสารสนเทศทางการเกษตร

แหล่งสารสนเทศทางการเกษตร

แหล่งสารสนเทศหมายถึง แหล่งผลิต จัดเก็บ และบริการสารสนเทศ จำแนกเป็น 4 ประเภทได้แก่ แหล่งสารสนเทศประเภทองค์กร แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งแวดล้อมและชุมชน และอินเทอร์เน็ต รายละเอียดมีดังนี้

1. แหล่งสารสนเทศประเภทองค์กร จำแนกเป็นแหล่งสารสนเทศภาครัฐและภาคเอกชน รายละเอียดมีดังนี้

1.1 แหล่งสารสนเทศภาครัฐ

หมายถึงแหล่งสารสนเทศที่สังกัดหน่วยงานราชการ สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศภาครัฐมักเป็นสารสนเทศที่มีลักษณะที่เป็นทางการและผลิตจากการบริหารงานของหน่วยงาน เช่น รายงานประจำปี เนื้อหาสารสนเทศเกี่ยวข้องกับงานที่หน่วยงานนั้นปฏิบัติ การเผยแพร่สารสนเทศใช้วิธีการที่หลากหลาย อาจจัดทำในรูปแบบของทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร แผ่นพับ และอาจเผยแพร่ทางสื่อมวลชน เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมอบรม สัมมนา ตัวอย่างแหล่งสารสนเทศภาครัฐ เช่น

สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนเกษตรกร จำนวนปศุสัตว์ของสัตว์แต่ละชนิด และจำนวนเนื้อที่ที่เกษตรกรถือครอง ฯลฯ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับราคา ปัจจัยการผลิต สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์ การนำเข้า-ส่งออก การผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ สถานการณ์และแนวโน้ม ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ฯลฯ

กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับการแข่งขันกับธรรมชาติ ราคา สินค้าเกษตรประจำวัน รายงานสถานการณ์การผลิตการตลาดผลไม้อื่นๆ รายงานสถานการณ์ศัตรูพืชและรายงานแปลงระบาด ฯลฯ

กรมประมง เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูปอาหารจากสัตว์น้ำ พรรณไม้น้ำ เครื่องมือทำประมงของไทย ฯลฯ

กรมป่าไม้ เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ การป้องกันรักษาป่า การฟื้นฟูสภาพป่า การจัดการป่าชุมชน สถิติป่าไม้ ฯลฯ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นแหล่งสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการในพระราชดำริ กฎหมาย อนุสัญญาและข้อตกลง มาตรฐานสินค้าเกษตร เทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร การพัฒนาและการปฏิรูปที่ดิน เศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ราคาสินค้า ฯลฯ

1.2 แหล่งสารสนเทศภาคเอกชน

หมายถึงแหล่งสารสนเทศที่ดำเนินธุรกิจเฉพาะทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า เช่น บริษัทต่าง ๆ และหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร เช่น สมาคม มูลนิธิ องค์กรวิชาชีพ การผลิตสารสนเทศโดยส่วนใหญ่มุ่งประชาสัมพันธ์ แนะนำ ให้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของหน่วยงาน ขอบเขตสารสนเทศกว้างขวางและแตกต่างกันไปตามงานที่หน่วยงานรับผิดชอบ อาจผลิตสารสนเทศขึ้นเองหรือว่าจ้างให้หน่วยงานอื่นผลิตให้ การเข้าถึงสารสนเทศมีทั้งที่เผยแพร่ในวงกว้างหรือสงวนไว้เฉพาะผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกเท่านั้น วัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ส่วนใหญ่เพื่อแนะนำ/ขายสินค้าของหน่วยงาน ตัวอย่างแหล่งสารสนเทศภาคเอกชน เช่น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ให้สารสนเทศเกี่ยวกับการกำจัดศัตรูพืช ธนาคารกสิกรไทยให้สารสนเทศเกี่ยวกับสินเชื่อ เกษตรกรและเทคนิคการทำเกษตร นอกจากนี้ยังมีสมาคมวิชาชีพทางด้านเกษตรหลายสมาคมที่เป็นแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น สมาคมวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สัตวแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2. แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล

แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลได้แก่ บุคคลในครอบครัว ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน การเข้าถึงแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการได้เห็น ได้ยิน การพูดคุยกับผู้รู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ตัวอย่างแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล

ทางการเกษตร เช่น ลุงไกร ชมน้อย เจ้าของสวนลุงไกรที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา มีความเชี่ยวชาญทางการปลูกผักปลอดสารพิษ

แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกรได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร ซึ่งมีวิธีการติดต่อที่หลากหลายได้แก่ เจ้าหน้าที่มาพบเกษตรกรที่บ้านพักหรือที่พื้นที่ การเกษตร เกษตรกรมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมายหรือโทรศัพท์ ฯลฯ (บุญ ธรรม จิตต์อนันต์, 2540)

3. แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งแวดลอมและชุมชน

แหล่งสารสนเทศประเภทสิ่งแวดลอมและชุมชนนหมายถึง เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การเข้าถึงสารสนเทศเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้และการ สังสมประสบการณ์ เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การแห่นางแมวเพื่อขอฝน การทำขวัญข้าว เป็นต้น

4. อินเทอร์เน็ต

บริการสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมีอยู่หลากหลาย ที่นิยมใช้ในปัจจุบันได้แก่ เวิลด์ไวด์เว็บและเครือข่ายสังคม การใช้สารสนเทศมีข้อควรพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื่องจากมีจำนวนมาก จัดทำได้ง่าย ขาดการกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูล ดังนั้นเมื่อต้องการ เข้าถึงควรพิจารณาความน่าเชื่อถือจากผู้จัดทำเป็นหลัก โดยพิจารณาว่าผู้จัดทำนั้นมีความเกี่ยวข้อง หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ ตัวอย่างแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (www.moac.go.th) เว็บไซต์กรมวิชาการเกษตร (www.doa.go.th) และเว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตร (www.doae.go.th) เป็นต้น

แหล่งบริการสารสนเทศทางการเกษตรมีหลากหลาย ได้แก่ ห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ หน่วยงานจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ หอประวัติ ศูนย์การเรียนรู้ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ แต่แหล่ง บริการสารสนเทศดังกล่าวเป็นแหล่งที่เกษตรกรเข้าถึงได้ยาก แหล่งบริการสารสนเทศที่เกษตรกร เข้าถึงได้ง่ายมักเป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ตัวหรือในท้องถิ่น เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริม การเกษตร

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการเกษตรเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในชุมชนเพื่อถ่ายทอด ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเกษตรทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมประเพณี หลักการสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อส่งเสริมการเกษตรคือ เน้น การถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคุณในชุมชน เนื้อหาจะต้องตรงกับความต้องการของผู้รับและมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมุ่งให้เกิดการพึ่งพา ตนเอง

อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดทำข้อมูลพื้นฐานการเกษตร การพยากรณ์ และการเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และภัยเศรษฐกิจ การบังคับใช้กฎหมายและการให้บริการ ประชาชน บริหารงานในรูปคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และผู้แทนชุมชน (กรมส่งเสริม การเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี, 2552)

ประเภทของสารสนเทศทางการเกษตร

การจำแนกประเภทสารสนเทศทางการเกษตร หากจำแนกตามการนำสารสนเทศไปใช้ ประโยชน์สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. สารสนเทศเพื่อการผลิตการเกษตร จำแนกเป็นชนิดและกิจกรรมการเกษตร ปัจจัยการผลิต สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และแหล่งน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพสินค้า จำแนกเป็นองค์ความรู้และเทคโนโลยี การเกษตร และงานวิจัยทางการเกษตร
3. สารสนเทศเพื่อการจำหน่ายและการตลาดสินค้าเกษตร จำแนกเป็นการจัดจำหน่าย การตลาด และราคาสินค้า การส่งออกและการนำเข้า ภาวะเศรษฐกิจและสังคม
4. สารสนเทศระดับท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร เช่น ทะเบียนเกษตรกร รายงาน ภาวะการผลิตพืช รายงานชนิดและจำนวนการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

อภิชาติ พงษ์ศรีหดุลชัย ชลิต อำนวย และดิเรก ทองอร่าม (2539) ได้จำแนกประเภทของ สารสนเทศทางการเกษตรตามสาขาของการเกษตรไว้ 8 ประเภท ได้แก่

1. สาขาพืชจำแนกเป็นพืชอาหาร พืชน้ำมัน พืชเส้นใย พืชผัก ไม้ผลและไม้ยืนต้น ไม้ ดอกและไม้ประดับ พืชอื่น
2. สาขาปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ และสุกร ฯลฯ
3. สาขาที่ดินและป่าไม้ เช่น การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน ประโยชน์จากที่ดิน ฯลฯ
4. สาขาประมง เช่น ประมงน้ำจืด ธุรกิจประมง ฯลฯ
5. สาขาชลประทาน เช่น ปริมาณน้ำฝน ความกดอากาศ โครงการชลประทาน ฯลฯ
6. สาขาเศรษฐกิจการเกษตร เช่น ต้นทุนการผลิต การส่งออก ราคาสินค้า ฯลฯ
7. สาขาปัจจัยการผลิต เช่น ยาจำกัดศัตรูพืช แรงงาน เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ
8. สาขาสถาบันเกษตร เช่น สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร ฯลฯ

การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศทางการเกษตร

ประโยชน์ของสารสนเทศมีหลายประการ (เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ, 2554) ดังนี้

1. การวางแผนการผลิตของเกษตรกร

สารสนเทศทางการเกษตรหลายด้านมีประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตของเกษตรกร ทั้งวางแผนระยะสั้นและระยะยาว เมื่อมีการวางแผนอย่างรอบคอบจะช่วยให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการทำการเกษตร ตัวอย่างการใช้สารสนเทศทางการเกษตรด้านต่าง ๆ ในการวางแผนทำการเกษตรมีดังนี้

1.1 เงินลงทุน

เกษตรกรจะต้องพิจารณาว่าการเกษตรที่ทำนั้นใช้เงินลงทุนมากน้อยเพียงใด มีเงินทุนเพียงพอหรือไม่ และผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่

1.2 แรงงานในการประกอบการผลิต

เกษตรกรควรพิจารณาว่าแรงงานในครอบครัวของตนเพียงพอต่อการทำการเกษตรหรือไม่ หากไม่เพียงพอต้องมีการจ้างแรงงานจากภายนอก ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น

1.3 ที่ดิน

หมายถึงสภาพและชนิดของดินเหมาะสำหรับการปลูกพืชชนิดใด ราคาที่ดินที่เกษตรกรเป็นเจ้าของมีมูลค่าคุ้มค่าต่อการทำการเกษตรหรือไม่ หรือสามารถใช้ที่ดินในการทำธุรกิจอื่นที่มีกำไรสูงกว่า เช่น รีสอร์ท ค้าขาย

2. การพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกร

เกษตรกรควรได้รับสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการผลิต เคมีภัณฑ์ และวิธีการใหม่ ๆ ในการทำการเกษตร เพื่อเพิ่มกำไรอันจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น

3. การเลือกตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกร

สารสนเทศทางการเกษตรช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจทำการเกษตรได้อย่างถูกต้องแม่นยำขึ้น เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับปริมาณน้ำ ราคาปัจจัยการผลิต โรคและศัตรูพืช

4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อของเกษตรกร

ความรู้ในการทำการเกษตรมักถูกถ่ายทอดจากประสบการณ์มาอย่างยาวนาน จากบุคคลในครอบครัวและเพื่อนร่วมอาชีพ และยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา หากต้องการเผยแพร่ความรู้ใหม่ ผู้เผยแพร่จำเป็นต้องมีสารสนเทศหรือหลักฐานที่น่าเชื่อถือมายืนยันเพื่อเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเดิมของเกษตรกร

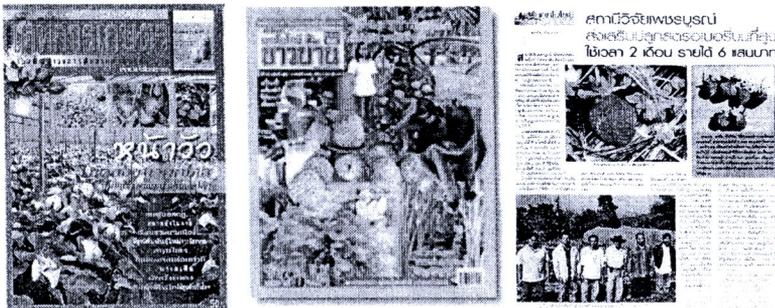
สื่อที่ใช้นำเสนอสารสนเทศทางการเกษตร

สื่อที่ใช้นำเสนอสารสนเทศทางการเกษตรมีหลายรูปแบบทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ, 2554) ตัวอย่างเช่น

1. สื่อสิ่งพิมพ์ อาจเผยแพร่อยู่ในรูปของแผ่นพับ จุลสาร หนังสือ รายงาน ฯลฯ โดยอาจจัดทำอย่างต่อเนื่องตามวาระหรือแจกในการประชุมและนิทรรศการที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยสำหรับเกษตรกร จัดทำโดยกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผ่นพับประชาสัมพันธ์เรื่องจะทำการประมงให้ถูกต้องตามกฎหมายต้องทำอะไรบ้าง จัดทำโดยสำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล กรมประมง และเอกสารแนะนำการปรับปรุงดินที่ใส่ปุ๋ยถูกย่อย จัดทำโดยกลุ่มอินทรีย์วัตถุและวัสดุเหลือใช้ กองอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น

หนังสือพิมพ์และวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกต่อเนื่องและแน่นอน เป็นสื่อที่นิยมใช้ในปัจจุบันและมีจำนวนมาก หากต้องการสารสนเทศด้านการเกษตร ควรเลือกอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ที่เน้นเผยแพร่สารสนเทศด้านการเกษตรโดยตรง เช่น วารสารเคหการเกษตร เทคโนโลยีชาวบ้าน วารสารแก่นเกษตร วารสารเกษตรก้าวหน้า ส่วนหนังสือพิมพ์ที่เน้นนำเสนอสารสนเทศทางการเกษตรมีจำนวนน้อย เกษตรกรจึงต้องอ่านจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป ซึ่งจะมีคอลัมน์ที่ให้ความรู้ทางด้านเกษตรอยู่ด้วย เช่น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีคอลัมน์ด้านการเกษตรหลายคอลัมน์ เช่น ดินดีสมเป็นนาสวน ทิศทางเกษตร เกษตรทั่วไทย ริมไร่ปลายนา เกษตรทำง่าย รายได้งาม เกษตรนวัตกรรม ไม้ผลแปลกและหายาก หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีคอลัมน์เกษตรกรบนแผ่นกระดาษใน เป็นต้น

ข้อดีของการใช้สารสนเทศจากสื่อสิ่งพิมพ์คือสามารถใช้ได้ทุกเวลาและหากยังไม่เข้าใจก็สามารถอ่านซ้ำได้ตามต้องการ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างวารสารทางการเกษตร

2. รายการวิทยุกระจายเสียง

การรับสารสนเทศจากรายการวิทยุสามารถรับได้ช่องทางเดียวคือการฟัง มีข้อเสียคือเวลาของรายการอาจไม่ตรงกับเวลาว่างของเกษตรกร แต่เกษตรกรก็สามารถฟังวิทยุไปพร้อมกันกับการ

ทำงานอื่น ๆ ได้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่จัดทำรายการวิทยุทางด้านการเกษตรโดยเฉพาะ เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความถี่เอเอ็ม 1386 กิโลเฮิร์ตซ์ สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ความถี่เอเอ็ม 1107 กิโลเฮิร์ตซ์ เป็นต้น

3. รายการโทรทัศน์

การเผยแพร่สารสนเทศทางรายการโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอสารสนเทศได้ดี เพราะนำเสนอทั้งภาพและเสียง ทำความเข้าใจได้ง่าย แต่มีข้อจำกัดในด้านค่าใช้จ่าย ทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการและค่าเช่าช่วงเวลา รายการโทรทัศน์ทางด้านการเกษตรจึงมักเผยแพร่ในช่วงเช้า ประมาณ 04.00 – 06.00 น. เพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าช่วงเวลาอื่น ตัวอย่างรายการโทรทัศน์ด้านการเกษตร เช่น สถานีโทรทัศน์ K-Station (สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม) รายการบ้านทุ่งลุงเกษตร และรายการฉันจะเป็นชานา สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส

4. เว็บไซต์

เว็บไซต์เป็นสื่อที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ จึงเป็นที่นิยมสำหรับนักวิชาการและประชาชนทั่วไป สำหรับเกษตรกรอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงอยู่บ้าง เพราะเป็นสื่อที่ต้องอาศัยอุปกรณ์และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวอย่างเว็บไซต์ทางด้านการเกษตร เช่น เว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เว็บไซต์กรมวิชาการเกษตร และเว็บไซต์สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

5. สื่อบุคคล

สื่อที่นำเสนอสารสนเทศได้ดีและใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุดคือบุคคล ได้แก่ บุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมอาชีพ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ฯลฯ การเผยแพร่ทำได้โดย การไปเยี่ยมเยียนเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ การสาธิต การจัดฝึกอบรม

กิจกรรมที่ใช้นำเสนอสารสนเทศทางการเกษตร

การให้บริการสารสนเทศทางการเกษตรจะสามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ต้องอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ (เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ, 2554) ดังต่อไปนี้

1. การเยี่ยมที่บ้านหรือพื้นที่ทำการเกษตร

เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเผยแพร่สารสนเทศทางการเกษตรให้กับเกษตรกรโดยการเดินทางไปพูดคุยและให้ข้อมูลด้วยตนเองที่บ้านหรือ ณ พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกรและเป็นการให้บริการเชิงรุก การพูดคุยควรเป็นกันเอง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยอาจนำเอกสารความรู้ต่าง ๆ ไปแจกให้กับเกษตรกร รวมถึงจูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่

เป็นประโยชน์ วิธีการดังกล่าวมีข้อดีคือช่วยให้ได้ทราบข้อมูลปัญหาต่าง ๆ จากเกษตรกร แต่มีข้อเสียคือใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง

2. การจัดประชุม อบรม และสัมมนา

ควรจัดเรื่องที่เหมาะสมหรือหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่เป็นที่สนใจอยู่ในขณะนั้น โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น แม่บ้าน ยุวเกษตรกร

3. การสาธิต

การนำเสนอสารสนเทศโดยเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรแสดงให้ดูและอาจให้เกษตรกรได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง วิธีนี้ช่วยให้เกษตรกรเรียนรู้จากการฟัง การดู และปฏิบัติ เช่น การจัดทำแปลงเรียนรู้และจัดงานวันสาธิตการป้องกันโรคเหี่ยวสับประรด

4. การทัศนศึกษา

เป็นการพาเกษตรกรไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษาเทคนิคการทำงานเกษตร เช่น ทัศนศึกษา ณ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหรือฟาร์มตัวอย่าง

5. การจัดหน่วยส่งเสริมการเกษตรเคลื่อนที่

เป็นการจัดบริการสารสนเทศโดยการนำสื่อต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ ของจริง ฯลฯ ไปเผยแพร่ให้เกษตรกรถึงบ้านหรือถึงพื้นที่ทำการเกษตร โดยนำสื่อต่าง ๆ เหล่านั้นบรรทุกและเดินทางโดยใช้รถขนาดใหญ่เพราะต้องบรรทุกสิ่งของต่าง ๆ การดำเนินงานจะทำในลักษณะสำนักงานเคลื่อนที่

6. การจัดประกวด/แข่งขัน

การจัดประกวด/แข่งขันด้านการเกษตรจะช่วยให้เกษตรกรสนใจและอยากทราบเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้การทำงานเกษตรของผู้ที่ได้รับรางวัลประสบความสำเร็จ

ความต้องการสารสนเทศ

ความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ภูมิหลัง วัฒนธรรม อาชีพ วัตถุประสงค์ในการนำสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น ความต้องการของผู้ใช้เป็นประเด็นที่ผู้ใช้บริการสารสนเทศต้องให้ความสำคัญ เพื่อจัดบริการสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการกับกลุ่มผู้ใช้ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าต่อแรงงานและค่าใช้จ่ายที่ได้ลงทุน การทราบความต้องการของผู้ใช้ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการสารสนเทศสามารถกำหนดนโยบาย วางแผนการทำงาน จัดลำดับความสำคัญของงาน ประเมินผลการดำเนินงาน พัฒนาและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

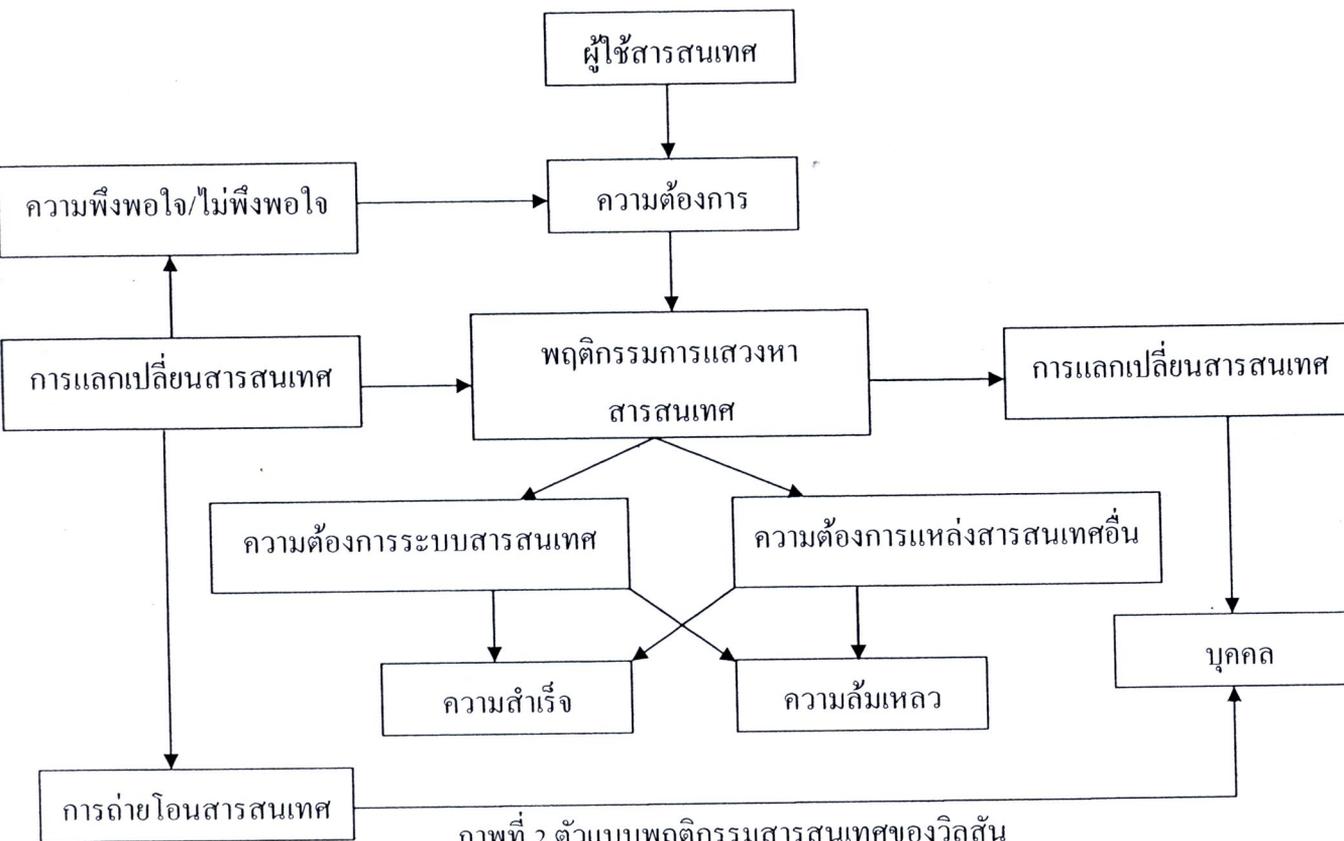
ขั้นตอนการระบุความต้องการของผู้ใช้ควรเริ่มจากการระบุกลุ่มผู้ใช้ที่หน่วยงาน รับผิดชอบให้บริการ เช่น ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลหนองตาแต้ม กลุ่มผู้ใช้คือ เกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลหนองตาแต้ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขั้นตอนถัดมาคือการศึกษา สภาพแวดล้อมของผู้ใช้ หากผู้ใช้เป็นเกษตรกรให้ศึกษาพืชที่ปลูก/สัตว์ที่เลี้ยง ช่องทางในการ นำส่งสารสนเทศมีช่องทางใดบ้าง สารสนเทศที่ต้องการมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร เป็นต้น หลังจาก ศึกษาสภาพแวดล้อมโดยรวมของกลุ่มผู้ใช้แล้ว ลำดับถัดไปควรศึกษาความต้องการสารสนเทศของแต่ละบุคคล เพราะแม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันอาจมีความต้องการสารสนเทศที่แตกต่างกัน ในขั้นนี้ให้ศึกษาเนื้อหา ประเภท ขอบเขต และรูปแบบสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการ ตลอดจนศึกษา ลำดับความต้องการและความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศ วิธีการศึกษามีหลายวิธีได้แก่การใช้ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนา และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เมื่อได้ข้อมูลความต้องการของผู้ใช้แล้วขั้นตอนสุดท้ายคือวิเคราะห์และสรุปความต้องการ สารสนเทศของผู้ใช้

พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้

พฤติกรรมสารสนเทศหมายถึง กิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ที่บุคคลกระทำเพื่อแสวงหา สารสนเทศอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการบางประการของผู้แสวงหา ผู้ใช้ส่วนใหญ่จะแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งใกล้ตัว เข้าถึงได้ง่าย แม้ทราบว่าสารสนเทศเหล่านั้นอาจไม่ มีคุณภาพและขาดความน่าเชื่อถือ และผู้ใช้ไม่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาสารสนเทศแต่ให้ ความสำคัญกับการแก้ปัญหา ทั้ง ๆ ที่การแก้ปัญหานั้นต้องอาศัยสารสนเทศ เป็นปัจจัยสำคัญ พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการสารสนเทศ แต่จะขึ้นอยู่กับบุคคลใกล้ตัว โดยอาจเกิดจากการเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว เช่นเมื่อเกษตรกรมีปัญหา ในการทำการเกษตร มักปรึกษานักคิดในครอบครัวหรือเพื่อนร่วมอาชีพมากกว่าที่จะค้นคว้าใน หนังสือหรือสอบถามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

Wilson (1981) ได้กำหนดโมเดลพฤติกรรมสารสนเทศไว้ดังภาพ

ภาพที่ 2 ตัวแบบพฤติกรรมสารสนเทศของวิลสัน

พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศเกิดขึ้นจากการตระหนักรู้ถึงความต้องการ พฤติกรรมดังกล่าวมีหลายรูปแบบเช่น ความต้องการระบบสารสนเทศที่เป็นทางการหรือระบบที่ทำหน้าที่และไม่ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับสารสนเทศเช่น นายหน้าอสังหาริมทรัพย์ นายหน้าขายรถยนต์ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการขาย

ผู้ใช้สามารถแสวงหาสารสนเทศได้จากแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ ความล้มเหลวในการแสวงหาสารสนเทศขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการแสวงหาสารสนเทศของแต่ละบุคคล

การศึกษาการใช้สารสนเทศ

ความหมายของการศึกษาการใช้สารสนเทศ

การศึกษาการใช้สารสนเทศหมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ โดยนิยมศึกษากับผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย พยาบาล เป็นต้น การศึกษานี้เน้นอาศัยการวิจัยด้านสภาพแวดล้อมและอิทธิพลในการใช้สารสนเทศ วิธีการรวบรวม

ข้อมูลการใช้สารสนเทศทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการเก็บสถิติ ฯลฯ

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล (2546 : 61) กล่าวว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่นิยมใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศใกล้ตัว เช่น ความจำของตนเอง สิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในที่ทำงานหรือที่บ้าน สอบถามคนรู้จัก เป็นต้น มากกว่าที่จะใช้สารสนเทศจากแหล่งที่เป็นทางการ เช่น ไปใช้บริการห้องสมุด เพราะผู้ใช้ถือว่าเป็นเรื่องยากในการค้นหาสารสนเทศ

การศึกษาการใช้สารสนเทศสามารถศึกษาได้หลายประเด็น ได้แก่ เนื้อหาสาระ คุณลักษณะปริมาณ รูปแบบของสารสนเทศ กระบวนการและขั้นตอน ความเร็วในการได้รับสารสนเทศ ความทันสมัย คุณภาพ และระดับของสารสนเทศ

การศึกษาความต้องการของผู้ใช้ศึกษาได้หลายประเด็น ได้แก่ การศึกษาความต้องการของผู้ใช้จำแนกตามกลุ่มอาชีพ เช่น นักวิจัย นักศึกษาแพทย์ นักข่าว เป็นต้น นอกจากการศึกษาจำแนกตามกลุ่มอาชีพแล้วในกลุ่มอาชีพเดียวกันอาจพิจารณาบทบาทหน้าที่ และตำแหน่งทางอาชีพของผู้ใช้ด้วย

การศึกษาความต้องการใช้บริการสารสนเทศ เป็นการศึกษาว่าผู้ใช้ใช้บริการสารสนเทศที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดให้บริการหรือไม่ ใช้มากน้อยเพียงใด และมีความต้องการบริการใดเพิ่มเติมบ้าง รวมถึงการศึกษาถึงความพึงพอใจในการใช้บริการ การศึกษาในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่หน่วยงานบริการสารสนเทศควรให้ความสำคัญเพราะถือเป็นการประเมินคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยได้วิธีหนึ่ง

การศึกษาผู้ใช้สารสนเทศในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใช้สารสนเทศในประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งศึกษากับผู้ใช้เฉพาะกลุ่ม เช่น นักศึกษาแพทย์ นักวิจัย เกษตรกร เป็นต้น ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ การใช้สารสนเทศ ความต้องการสารสนเทศ และพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ โดยพิจารณาในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ แหล่งสารสนเทศที่ใช้ เนื้อหา รูปแบบ ความถี่ ปัญหาและความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศ โดยอาจวิเคราะห์หาความแตกต่างในการใช้สารสนเทศระหว่างตัวแปร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฯลฯ วิธีการศึกษาส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถาม มีบางงานวิจัยใช้การทดลองหรือการสัมภาษณ์ ระยะต่อมาเริ่มมีการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นคือนอกจากศึกษาผู้ใช้เฉพาะกลุ่มแล้วยังศึกษาการใช้สารสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้วย เช่น การศึกษาการใช้สารสนเทศของเกษตรกรเพื่อการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง เป็นต้น

เกษตรกร

ความหมายของเกษตรกร

เกษตรกรหมายถึง ผู้ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูก พืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด อ้อย พืชผัก ผลไม้ ต่าง ๆ เช่น กล้วย ฝรั่ง กากชา การเลี้ยงสัตว์บกและสัตว์ เพื่อการจำหน่ายเช่น เป็ด ไก่ สุกร โค และเลี้ยงไว้ใช้งาน เช่น ช้าง ม้า กระบือ เป็นต้น (การบัญชีสำหรับเกษตรกร, ม.ป.ป.)

ประเภทของเกษตรกร สามารถแบ่งประเภทของเกษตรกรออกตามอาชีพได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. อาชีพไร่นาสวนผสม
2. อาชีพเลี้ยงสัตว์
3. อาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
4. อาชีพปลูกสวนป่า

ความต้องการสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกร

เกษตรกรในอนาคตมีความต้องการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้ได้อย่างปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังต้องการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อใช้ในการขยายพันธุ์และเพิ่มคุณค่าทางพันธุกรรมพืช

การเกษตรในอนาคตมีแนวโน้มพัฒนาไปเป็นการเกษตรแบบอุตสาหกรรม เกษตรกรจึงมีความต้องการสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรด้วย เพื่อเพิ่มคุณค่าและคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมถึงเกษตรกรควรมีความรู้ในด้านการลงทุน การตลาด และการส่งออก เพื่อความสำเร็จในการทำการเกษตรแบบอุตสาหกรรม (สุภรัตน์ จิตต์จำนง, 2539)

อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีเนื้อที่ประมาณ 765.37 ตารางกิโลเมตร หรือ 478,356.87 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 72 กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดกับอำเภอหัวหิน ทิศใต้ติดกับอำเภอสำราญยอด ทิศตะวันออกติดกับอ่าวไทย และทิศตะวันตกติดกับประเทศพม่า

การปกครองมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 44 หมู่บ้าน 6 ตำบลได้แก่ ตำบลเขาน้อย ตำบลปราณบุรี ตำบลหนองตาแต้ม ตำบลปากน้ำปราณ ตำบลวังกั๊ฟง และตำบล

เขาจำว ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบลาดเอียงจากทิศตะวันตก มีเทือกเขาและภูเขากระจายอยู่ทั่วไปทางทิศตะวันตกและชายฝั่งทะเล ที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ลีกลงไปเป็นดินเหนียวปนทราย ดินเหนียวปนลูกรังและบางแห่งจะเป็นหิน

ภูมิอากาศร้อนอบอ้าวในช่วงฤดูแล้ง บางช่วงทำให้พืชผลการเกษตรเสียหาย แต่จะไม่ร้อนมากนัก เนื่องจากติดกับทะเลอ่าวไทย อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส บางปีมักจะมีฝนตกชุกมาก ทำให้เกิดน้ำท่วมตามที่ลุ่มและน้ำท่วมซ้ำซากอยู่เสมอ

แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปราณบุรีและมีเขื่อนปราณบุรี เป็นเขื่อนดินที่ใช้กักเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตร มีคลองซอยสำหรับรับน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร. สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี, 2552)

ด้านการเกษตร อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 18,796 ครัวเรือน จำแนกเป็นครัวเรือนเกษตรกรจำนวน 7,206 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.34 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การใช้ที่ดินในการเกษตรส่วนใหญ่ใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ข้าว พืชผัก พืชสมุนไพร และไม้ดอกไม้ประดับตามลำดับ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ สับปะรด มะพร้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าว มะม่วง และอ้อย

การจัดบริการสารสนเทศทางการเกษตร ในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การให้บริการสารสนเทศทางการเกษตรในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีดังนี้

1. สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จัดโครงการให้ความรู้กับเกษตรกรในทุกอำเภอของจังหวัด รวมถึงอำเภอปราณบุรี ด้วย โครงการที่จัดในปี 2552 เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกสับปะรดโดยจัดทำแปลงเรียนรู้และสาธิตการป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวสับปะรด โครงการเพิ่มผลผลิตมะพร้าวโดยจัดอบรมและจัดทำแปลงเรียนรู้ โครงการส่งเสริมการปลูกมะพร้าวแซมสับปะรด โดยการจัดประชุมและจัดชุดนิทรรศการ โครงการบริหารจัดการด้านการตลาดและราคาสินค้าเกษตรโดยการจัดประชุมสัมมนา โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการงานส่งเสริมการเกษตรโดยการจัดประชุมสัมมนา โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกรโดยการจัดเวทีเครือข่ายและเวทีเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านกองทุน การออม เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร. สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี, ม.ป.ป.) อีกทั้งยังมีแผนปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2553 ที่จะบริการความรู้ให้กับเกษตรกรอีกหลายโครงการ เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยีการอบรม การจัดทำแปลงเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2552)

2. ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี
 สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี ได้จัดตั้งศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล
 เพื่อให้บริการการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร และจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
 การเกษตร นอกจากนี้สำนักงานเกษตรอำเภอปราณบุรี ได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อให้บริการ
 สารสนเทศต่าง ๆ เช่น ภาพข่าวกิจกรรม ข่าวประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์เด่น เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่าม้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตร ดังนี้
 ประทุม กฤกษ์กลาง (2527) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อ
 ยุวเกษตรกรและการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร โดย
 ศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มยุวเกษตรกรกรโกรดตะโกส อำเภอกง และกลุ่มยุวเกษตรกรกรโลกเพชร
 อำเภอยะรัง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า รายการวิทยุเพื่อยุวเกษตรกรก่อให้เกิดการ
 ยอมรับและการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการเกษตร และสามารถทำหน้าที่ในการแพร่กระจาย
 นวัตกรรมทางการเกษตรได้ 3 ประการ คือ เป็นช่องทางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายนวัตกรรม
 ช่วยลดช่องว่างความแตกต่างในด้านความรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมวิทยุกับผู้รับการเผยแพร่
 และช่วยถ่ายทอดสารสนเทศทางการเกษตรจากสื่อมวลชนไปสู่สังคม

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้และการแสวงหาสารนิเทศของ
 เกษตรกร อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรับสารสนเทศจากการฟังวิทยุ
 คูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ สารสนเทศทางการเกษตรที่เกษตรกรต้องการใช้ ได้แก่
 สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโรค ความสมบูรณ์ของดินไม้ การป้องกัน การบำรุงรักษา ปังจัย
 การเกษตร การเลือกพันธุ์ ยาฆ่าแมลงและปราบวัชพืช ปุ๋ย ที่ดิน น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก เทคนิค
 การเกษตร การเร่งผลผลิต การเตรียมดิน การปราบวัชพืช ผลผลิต รายได้ และการตลาด

สริตา ชาตกุล (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับสารนิเทศด้านการเกษตรของชาวเขาดอยอ่าง
 ขาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ชาวเขาได้รับเนื้อหาสารนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง
 แหล่งสารนิเทศที่ใช้มากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สูง โดยเปิดรับสารนิเทศจากสื่อ
 กิจกรรมมากกว่าสื่อมวลชน เปิดรับจากโทรทัศน์มากที่สุด เปิดรับจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ น้อย
 ที่สุด และประสบปัญหาในการรับสารนิเทศคือการไม่รู้หนังสือ

ไพโรจน์ เอี่ยมชัยมงคล และนันทิยา อภัยกิตติ์ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แหล่งข้อมูล
 ช่องทางการรับรู้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการทำฟาร์มแบบมีข้อตกลง ของ
 เกษตรกรที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรได้รับความรู้ด้านการ

เพาะปลูกและราคาขายจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยได้รับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ น้อยมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการเพาะปลูกแบบมีข้อตกลงคือบริษัทผู้สัญญาให้ความช่วยเหลือด้านความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกและการป้องกันโรค เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐและเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรคนอื่น ๆ เป็นช่องทางการรับความรู้ของเกษตรกรที่มีบทบาทสำคัญ

Okai (1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำส่งสารสนเทศทางการเกษตรให้กับเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าอายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ ขนาดของที่ดินที่ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกร และประเภทของอาชีพเกษตรกร มีผลต่อการรับสารสนเทศทางการเกษตรจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ หรือไม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือครอบครัวเกษตรกรขนาดเล็กทางตอนใต้ของมิสซูรี กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้มีจำนวน 40 ครอบครัว รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศ 8 แหล่งเรียงตามลำดับดังนี้ ผู้ช่วยทางการศึกษา สิ่งพิมพ์ เพื่อนและญาติ วิทยุและโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ผู้แทนจำหน่าย ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ อาจารย์ผู้สอนทางการเกษตร ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการใช้สารสนเทศ เกษตรกรที่มีที่ดินการทำเกษตรมากใช้นิตยสารมากกว่าเกษตรกรที่มีที่ดินน้อย

Ojiambo (1989) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารสารสนเทศทางการเกษตรระหว่างนักวิจัยกับเกษตรกรในเคนยา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรพบว่า เกษตรกรนิยมใช้สารสนเทศทางการเกษตรจากแหล่งสารสนเทศและช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการหรือจากคำบอกเล่า โดยเป็นการสื่อสารจากญาติหรือเพื่อนร่วมอาชีพเกษตรกร เกษตรกรพึงรายการวิทยุบ่อย โดยมีความต้องการสารสนเทศตลอดทั้งปี ประเภทของสารสนเทศที่ต้องการแตกต่างกันไปตามฤดูกาล ห้องสมุดและบริการสารสนเทศที่เป็นเอกสารไม่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร

Vergot (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งและช่องทางการสื่อสารสารสนเทศของเกษตรกรผู้ปลูกผักและผลไม้ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมิชิแกน การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแหล่งและช่องทางการสารสนเทศ ลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อการใช้ข้อมูลเพื่อการทำการเกษตรวิธีใหม่หรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ช่องทางการสื่อสารที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ Agricultural Bulletins ของ Michigan State University หรือนิตยสารจากมหาวิทยาลัยอื่น จดหมายข่าวรายสัปดาห์หรือรายเดือน ช่องทางการสื่อสารที่ไม่ค่อยได้ใช้หรือไม่เคยใช้เลยได้แก่วิดีโอเทปและคอมพิวเตอร์

Sykanda (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ทางตอนใต้ของอนตาริโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแหล่งสารสนเทศที่ดีที่สุดสำหรับการจัดการฟาร์ม เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแหล่งสารสนเทศของเกษตรกร เพื่ออธิบายลักษณะของเครือข่ายสารสนเทศซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ เพื่อศึกษาความพึงพอใจในความต้องการสารสนเทศต่อระบบสารสนเทศในปัจจุบัน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามอย่างสั้น ผลการวิจัยพบว่าแหล่งสารสนเทศที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ใช้ได้แก่การสื่อสารระหว่างบุคคล สื่อ และสารสนเทศจากองค์กรทางการจัดการฟาร์ม เกษตรกรคิดว่าลักษณะสำคัญของแหล่งสารสนเทศทางการสื่อสารระหว่างบุคคลคือความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ ด้านความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อบริบทของระบบสารสนเทศ

Fadji and Atala (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 125 ตัวอย่าง ในรัฐคาบุนา ประเทศไนจีเรีย ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งศึกษาได้แก่ อายุ การตระหนักรู้ ระดับการศึกษา การพึงรายการวิทยุ การมีส่วนร่วมทางสังคม และจำนวนที่ดินที่ครอบครอง ผลการศึกษาพบว่าการตระหนักรู้และการเข้าถึงรายการวิทยุของเกษตรกรมีผลต่อการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ

Opara (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในรัฐไอโม ประเทศไนจีเรีย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 1,032 คน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้ และสื่อที่ต้องการมีผลต่อการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกร ส่วนการมีส่วนร่วมทางสังคม สถานะการครอบครอง เพศ ขนาดของที่ดิน ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรกร การทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักหรือเป็นอาชีพเสริม และอายุไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตร

Ugboma (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของชาวประมงในไนเจอร์ เดลตา ประเทศไนจีเรีย กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า สารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเกี่ยวข้องกับเกษตรกรสามารถหาได้ในพื้นที่ สารสนเทศที่เกษตรกรต้องการเกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์น้ำ วงเงินสินเชื่อ สารสนเทศนี้สามารถหาได้จากกระทรวงเกษตร ศูนย์วิจัยและบริการส่งเสริมการเกษตรแห่งชาติ ศูนย์วิจัยทางการเกษตร ห้องสมุด การประชุมและการสัมมนา

ปัญหาที่พบในการใช้สารสนเทศดังกล่าวคือ ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีไม่เพียงพอ ขาดการใช้สื่อ ข้อจำกัดทางภาษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้สารสนเทศของเกษตรกรทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. เนื้อหาสารสนเทศ

ผลการศึกษาการใช้และการแสวงหาสารสนเทศของเกษตรกร อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่าสารสนเทศทางการเกษตรที่เกษตรกรต้องการใช้ ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโรค ความสมบูรณ์ของต้นไม้ การป้องกัน การบำรุงรักษา ปัจจัยการเกษตร การเลือกพันธุ์ ยาฆ่าแมลงและปราบวัชพืช ปุ๋ย ที่ดิน น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก เทคนิคการเกษตร การเร่งผลผลิต การเตรียมดิน การปราบวัชพืช ผลผลิต รายได้ และการตลาด (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2530)

2. แหล่งสารสนเทศ

ผลการศึกษาการรับสารสนเทศด้านการเกษตรของชาวเขาดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าแหล่งสารสนเทศที่ใช้มากที่สุดคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สูง (สรีดา ซาตกุล, 2543) สอดคล้องกับผลการศึกษาแหล่งข้อมูล ช่องทางการรับรู้ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการทำฟาร์มแบบมีข้อตกลง ของเกษตรกรที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในจังหวัดราชบุรีที่พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้ด้านการเพาะปลูกและราคาขายจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยได้รับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ น้อยมาก และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของภาครัฐและเกษตรกรที่เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรคนอื่น ๆ เป็นช่องทางการรับรู้ของเกษตรกรที่มีบทบาทสำคัญ (ไพโรจน์ เอี่ยมชัยมงคล และนนทิยา อักษรกิตติ, 2551) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาการสื่อสารสารสนเทศทางการเกษตรระหว่างนักวิจัยกับเกษตรกรในเคนยาที่พบว่า เกษตรกรนิยมใช้สารสนเทศทางการเกษตรจากแหล่งสารสนเทศและช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการหรือจากคำบอกเล่า โดยเป็นการสื่อสารจากญาติหรือเพื่อนร่วมอาชีพเกษตรกร (Ojiambo ,1989) และการศึกษาคุณภาพของแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ทางตอนใต้ของออนดารีโอที่พบว่า แหล่งสารสนเทศที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ใช้ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล สื่อและสารสนเทศจากองค์กรทางด้านการจัดการฟาร์ม (Sykanda, 2007) และผลการศึกษาการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของชาวประมงในไนเจอร์ เดลตา ประเทศไนจีเรียที่พบว่า สารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเกี่ยวข้องกับเกษตรกรสามารถหาได้ในพื้นที่ สารสนเทศที่เกษตรกรต้องการเกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์น้ำ วงเงินสินเชื่อ สามารถหาได้จากกระทรวงเกษตร ศูนย์วิจัยและบริการ

ส่งเสริมการเกษตรแห่งชาติ ศูนย์วิจัยทางการเกษตร ห้องสมุด การประชุมและการสัมมนา (Ugboma, 2010)

3. รูปแบบและประเภทของสื่อสารสนเทศ

ผลการศึกษาการประสานสัมพันธ์การใช้รายการวิทยุเพื่อยูวเกษตรและการแพร่กระจายสารสนเทศระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดวิทยาการทางการเกษตร โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มยูวเกษตรกรโกรกตะโกลี อำเภอกง และกลุ่มยูวเกษตรกรโคกเพชร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมาพบว่า รายการวิทยุเพื่อยูวเกษตรกรก่อให้เกิดการยอมรับและการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการเกษตร และสามารถทำหน้าที่ในการแพร่กระจายนวัตกรรมทางการเกษตรได้ (ประทุม กฤษ์กลาง, 2527) สอดคล้องกับผลการศึกษาการใช้และการแสวงหาสารสนเทศของเกษตรกรอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีที่พบว่า เกษตรกรรับสารสนเทศจากการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ (ประภาวดี สืบสนธิ์ ,2530) และผลการศึกษาการสื่อสารสารสนเทศทางการเกษตรระหว่างนักวิจัยกับเกษตรกรในเคนยาที่พบว่า เกษตรกรฟังรายการวิทยุบ่อย (Ojiambo,1989) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาการรับสารสนเทศด้านการเกษตรของชาวเขาดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่าเกษตรกรเปิดรับสารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากกว่าสื่อมวลชน เปิดรับจากโทรทัศน์มากที่สุด เปิดรับจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ น้อยที่สุด (สริตา ชาตกุล, 2543) และผลการศึกษาการใช้แหล่งและช่องทางการสื่อสารสารสนเทศของเกษตรกรผู้ปลูกผักและผลไม้ทางตะวันตกเฉียงใต้ของมิชิแกนที่พบว่า ช่องทางการสื่อสารที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ Agricultural Bulletins ของ Michigan State University หรือนิตยสารจากมหาวิทยาลัยอื่น จดหมายข่าวรายสัปดาห์หรือรายเดือน ช่องทางการสื่อสารที่ไม่ค่อยได้ใช้หรือไม่เคยใช้เลยได้แก่วิดีโอเทปและคอมพิวเตอร์ (Vergot, 1991)

4. ความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศ

ผลการศึกษาการนำส่งสารสนเทศทางการเกษตรให้กับครอบครัวเกษตรกรขนาดเล็กทางตอนใต้ของรัฐมิสซูรีพบว่า เกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศ 8 แหล่งเรียงตามลำดับดังนี้ ผู้ช่วยทางการศึกษา สิ่งพิมพ์ เพื่อนและญาติ วิทยุและโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ผู้แทนจำหน่าย ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ อาจารย์ผู้สอนทางด้านการเกษตร (Okai, 1986) และผลการศึกษาคุณภาพของแหล่งสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ทางตอนใต้ของออนตาริโอพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อบริบทของระบบสารสนเทศ (Sykanda, 2007)

5. ปัญหาในการใช้สารสนเทศ

ผลการศึกษาการรับสารสนเทศด้านการเกษตรของชาวเขาดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่

พบว่าเกษตรกรประสบปัญหาในการรับสารนิเทศคือการไม่รู้หนังสือ (สริตา ชาติกุล, 2543) ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของชาวประมงในไนเจอร์ เดลตา ประเทศไนจีเรีย ที่พบว่าปัญหาที่พบในการใช้สารสนเทศดังกล่าวคือ ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีไม่เพียงพอ ขาดการใช้สื่อ และข้อจำกัดทางภาษา (Ugboma, 2010)

6. การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในรัฐคาตูลา ประเทศไนจีเรียพบว่า การตระหนักรู้และการเข้าถึงรายการวิทยุของเกษตรกรมีผลต่อการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ (Fadiji and Atala, 2009)

7. ลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศ

ผลการศึกษาการนำส่งสารสนเทศทางการเกษตรให้กับครอบครัวเกษตรกรขนาดเล็กทางตอนใต้ของรัฐมิสซูรีพบว่า ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพเกษตรกรที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการใช้สารสนเทศ และเกษตรกรที่มีที่ดินทำการเกษตรมากใช้นิตยสารมากกว่าเกษตรกรที่มีที่ดินน้อย (Okai, 1986) สอดคล้องกับการศึกษาศึกษาการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในรัฐโอโม ประเทศไนจีเรียที่พบว่า ขนาดของที่ดิน ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพเกษตรกรทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักหรือเป็นอาชีพเสริม และอายุไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศทางการเกษตร (Opara, 2010)